

Uudenmaan ilmastoyhteistyöryhmän kokous 1/2021 Metsä-teemalla

Aika 8.4.2021 klo 9.00-11.30

Paikka Teams

Keskustelumuistio SH090421

Asialista

1. Kokouksen avaus

- Avattiin kokous klo 9.03. Pj Pia Tynys, sihteeri Simo Haanpää

2. Edellisen kokouksen muistio

- Hyväksyttiin

3. Johdatus metsä-teeman keskusteluun, Pia Tynys/Simo Haanpää, UML

Hiilineutraali Uusimaa 2035-työssä on pitkään ollut tarve avata keskustelua metsien käytöstä ja niiden roolista ilmastotyössä. Tänä keväänä asiaa avattu kuntien omistamien metsien osalta yhteistyössä UML+Akordi Oy. Kartoitetaan kuntien metsävastaavien näkemyksiä metsien kestävästä monikäytön haasteista ja tietotarpeista. Aineiston perusteella lähdetään myöhemmin keväällä hakemaan ratkaisuja näihin kysymyksiin yhdessä asiantuntijoiden kanssa. Näissä keskusteluissa nielut ovat yksi kestäväyyden ulottuvuus muiden joukossa. Nielukysymys tulee kuitenkin jatkuvasti esiin ja sen käsittelyä on syytä jatkaa. Alueellisia laskentoja saadaan mahdollisesti Canemure-hankkeen kautta.

4. Uusiutuvan energian RED II-direktiivi, Ilkka Myllymäki, UML Helsinki EU Office

Ilkka esitteli Uusiutuvan energian RED II-direktiiviä.

- EU-tason kestävyyskriteerit mm. biomassolle.
- Pyritään välttämään sellaisten insentiivien luominen, jossa kestävästi tuotettuja biomassoja käytetään energian tuotantoon.
- Aiemmin RED II fokus ollut liikenteen polttoaineissa, nyt myös sähkö ja lämpö.
- EU:n metsästrategia kokoaa toimet metsäalalla – ei suoraan toimivaltaa koska kansallinen kysymys, mutta antaa laajemman kuvan EU:n koordinoivasta roolista. Ilkkaan saa olla yhteydessä ja antaa tähän syötettä.
- CPMR Baltic Sea Commission antamassa lausuntoa metsästrategiaan, siinä UML pj ilmastoasioissa

Direktiivi on osa suurempaa kokonaisuutta, jossa mm. LULUCF ja kestävä rahoituksen taksonomia. Päivitys linkittyy Euroopan vihreän kehityksen ohjelma Green dealiin. Kokonaisuuden kattava valmisupaketti julkaistaan kesään mennessä. Kokonaisuus heijastelee sitä, että EU:n uusi poliittinen johto on nostanut EU:n ilmastopolitiikan kunnianhimon tasoa.

5. Alueellisen metsäohjelman esittely, fokuksena hiilinielut ja puun energiakäyttö, Karen Wik-Portin, Metsäkeskus

- Uusimaa: asukasmäärän ja metsäalan epäsuhta
- **Puuston kasvu on viimeisten 50 vuoden aikana lisääntynyt. Metsissä on nyt n 10 vuoden hakkuita vastaava puumäärä enemmän kuin v 1970 vaikka metsiä on hakattu normaalisti.** Laajemminkin Suomessa puusto järehtynyt.
- Järeää puuta on enemmän kuin 100 vuotta sitten ja lahoppuun määrä on lähes kaksinkertaistunut 20 vuodessa, eli metsänhoidon muuttaminen lahoppuuta säästävään suuntaan on toiminut
- Tuhoriskit huomioitava
- Metsän käytössä huomioitava eri tavoitteiden tasapainotus; Myös metsätalous on keskeinen metsien käytön ulottuvuus Uudellamaalla
- **Kiinteiden puupolttoaineiden kokonaiskäyttö Uudellamaalla on 2,15 milj. m³ vuonna 2019.**
- Metsäohjelma valmistunut syksyllä; maakunnan metsäsektorin kehittämisohjelma. Visio Hyvinvointia hyvinvoivasta metsästä; kokonaiskestävyys - **taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ulottuvuus tasapainoisesti huomioitu. Näihin sisältyy myös ilmasto ja kulttuuri.**
- Metsäkato käsittelyyn yhdessä kuntien kanssa?
- Puurakentaminen olisi Uudellemaalle ehdoton asia kehittää
- Ilmasto-ohjelmien keskinäistä keskustelua toivotaan, monessa suunnitelmassa metsät mukana.

Annika Selander jatkaa, ilmastonmuutoksen vaikutus metsiin ja metsävaroihin

- Ilmastonmuutokseen vastaaminen suunnitelmien keskiössä
- Metsänhoidon suositukset selkänोजना, metsänomistajan omat arvot mukana päätöksenteossa – miten minimoidaan epäonnistuneen päätöksenteon riskit?
- Vaikutuksia puustolle muun muassa hienoinen kasvulisäys (metsänhoidon käytännöillä suurempi vaikutus), kuivuusstressin lisääntyminen, tuholais- ja tautiriskien kasvu; etenkin ikääntyneissä kuusioissa.
- Viime vuonna aloitettu Tapio Oy metsänhoidon suositusten suuri päivitystyö ilmastoviisauden näkökulmasta. Metsäkeskus mukana.
- Mikä on ilmastoviisasta? Kiertoajan tarkastelu uudelta kantilta; milloin on järkevämpää uudistaa kuin jatkaa kasvatusta – etenkin kuusella mietittävä, männiköissä riskivapaampaa. Jatkuvan kasvatuksen vakava harkinta turvemailla vesitalouden vuoksi.

Kommenttipuheenvuoro Perttu Anttila, Luke:

- Selvitys MMM rahoituksella 2/2021: Metsähakkeen riittävyys energiaturpeen korvaajana
- Turpeen käytön korvausosuus: arvio lähempänä 50% kuin 100%. Kivihiiilen käyttökään ei korvaannu kokonaan, pieni osa vain. TEM julkaisee tulokset lähiaikoina.
- Suuria alueellisia eroja metsähakkeen hankintamahdollisuuksien ja kysynnän välillä, etenkin etelässä kysyntä ylittää tarjonnan kaikissa skenaarioissa
- Ei tiedossa mistä vaje täytetään – sisämaa ja tuontihake; meillä todennäköisesti tuonti merkittävässä osassa. Voi lisätä kuitupuun käyttöä energiaksi, mutta vaikea ennakoida – tästä

heikko seuranta, oletetaan että poltetaan kuitupuuta jo nyt. Kantoja ei lasketa potentiaaliin, käyttö tuskin lisääntyy.

6. Ilmastoviisas metsänomistaja -hankkeen kuulumiset, Pia-Maria Thomssen, Metsäkeskus

- Tiedonvälityshanke, alkanut 2019 syksyllä; Webinaareja, yhteistyö muiden hankkeiden kanssa, keskusteluihin osallistuminen; vahvasti esillä Metsäkeskuksen organisaatiossa.
- Myös metsäalan toimijat ja kunnat kohteena
- Ruohonjuuritason ilmastotekoja. Lähtee metsänomistajien päämääristä.
- Perusasioista laajempiin kokonaisuuksiin tarpeen mukaan – metsänomistajien joukko on kirjava.
- Monimuotoisuus ja ekologisuus tärkeänä.
- Metsänomistajia kiinnostaa: jatkuva kasvatusta, talousmetsien luonnonhoito ja monimuotoisuus, joutoalueiden metsitys, korjuuolosuhteet (turvemetsissä askarruttaa), kompensatiotoiminta
- Hiilien sidonta tulee kasvua vahvistavien toimenpiteiden rinnalla – ei sillä uusi asia.

7. HSY:n hiilinieluselvityksen esittely, Juha Viholainen, HSY

- Kaupunkien tilauksesta lähtenyt, HSY koordinoituna. Toteuttajat Simosol, Tapio ja Ramboll
- Pohjana Ilmastoviisaat kaupungit (ILKKA)-hankkeen hiilinieluselvitys 2014; päivitys ja pohja jatkuvalla seurannalla.
- Arvokasta: nielu ja varastot kartalle -> mitkä tekijät vaikuttavat paikallisesti hiilen sidontaan? Muutoksen arviointi.
- Tulosten tulkintaa:
 - Pieni maantieteellinen alue mutta suuri kulutus, kasvava seutu, kaupunkirakenteen erot (metsäala). Rakentaminen supistaa metsäalaa.
 - Varasto maaperässä, nielu puustossa. PKS, ilmeisesti muuallakin?
 - Tulokset sidoksissa lähtöaineistoon; viheralueiden hoitoluokat + lähtötiedon tarkkuus (kasvillisuus, puuston määrä). -> Arviot tuloksien syistä keskeistä antia.
- Huom! tämä hiilitaselaskelma ei vastaa LULUCF nettohiilinielua; esim. poistot puuttuvat.
- Ohjeistusta metsämaiden käsittelyyn, rakennettujen ympäristöjen merkitys kaupunkien hiilitaseessa; aluesuunnittelussa hiilinielujen ja -varastojen yhdistäminen ekosysteemipalveluja koskeviin tietoihin

Kommenttipuheenvuoro Sari Karvinen, Luke:

- Esittelyssä Luken lähestymistapa maakunnan tasolla
- Monilähteiset inventoinnit pohjana; sis. kuntakohtaiset hiilivarastot
- Hiilivarastojen kehitys; skenaariolaskelmat. Tilaajan tavoitteenasettelun pohjalta; hakkuukertymät ja hiilensidontatavoitteet
- Metsät suurin hiilinielu -> käytettävyys päätöksenteossa; tulosten vertailukelpoisuus kansallisen KHK-inventaarion kanssa.

8. Keskustelu hiilinielukysymyksen jatkokäsittelystä ja yhteistyömahdollisuuksista

- **Todettiin, että Huomioidaan Viherkerroin on hyvä työkalu kaupunkien viheralueilla. Kannatettiin ideaa, että Uudenmaan liitto lähtee selvittämään alueellisen viherkertoimen käyttömahdollisuuksia.**

- Metsä ei ole staattinen, metsänhoidolla ohjataan *kehitystä*. Iäkkäiden kuusivaltaisten metsien tulevaisuus? Huom. myös virkistysalueet tuhojen kohteena. Mitä tehdään kun tuhoja alkaa ilmetä?
- Mikä on virkistysmetsä? Valo ja lämpö voi olla osa metsäaluetta – pitäisi räjäyttää keskustelu tästä. Metsissä tapahtuu koko ajan.
- Kompensaatiokeskustelu olisi hyvä käydä Uudenmaan laajuisesti. Kuka maksaa, missä nielut sijaitsevat? Kuka voi kirjata hiilinielut edukseen? Huomataan että kompensaatiokauppiat lähestyvät kuntia, yhteinen linja olisi hyvä muodostaa.
- Virkistysmetsät eri kysymyksenä. Metsien rakenteen tarkastelu; kestävyys ja joustavuus.
- Jatkotyö: laajempi joukko metsäsektorin osallisia mukaan, metsätalous myös.
- Kuntien pitäisi pystyä hallinnoimaan metsäkatoa, infrarakentamisen ja rakentamisen myötä.
- MAL-työssä ilmastovaikutusten arviointia mietitään yhdessä HSL, liitto ym.; liikenteen lisäksi asumisen ja maankäytön päästöt. HSY:n uusi selvitys tervetullut.

9. Organisaatioiden ilmastotyön muut ajankohtaiset asiat

Kerätty kokouksen jälkeen sähköpostitse, tilanne 9.4.:

Novago:

- Muovit fokuksessa;
- Inkoon kaupungille vihreän siirtymän yritysneuvontapalvelu, yrityksille resurssitehokkuutta, hiilineutraali brändi, siihen systemaattisesti kehitetään toimenpiteitä.
- Matkailussa Carbon neutral experience, uudenlaiset matkailutuotteet jossa hiilineutraalius keskeinen elementti, UKKEssa hakemus. 15 kuntaa konsortiossa.

Posintra/ Itä-Uusimaa:

- Posintra on ollut valmistelemassa Laurean jättämää EAKR-hanketta "Circular Economy Goes East and West". Hankkeen tavoitteena on nopeuttaa kiertotalouden liiketoimintapotentiaalien toteutumista ja Uudenmaan laajuisen kiertotalouden liiketoimintaekosysteemin rakentamista. Jos hanke saa rahoituksen, niin kukin kehitysyritys kehittää fokusalueensa mukaista kiertotalouden ekosysteemiä (Posintra maa-ainekset, Keuke korjausrakentaminen ja Novago muovituotteet) ja Laurea puolestaan integroi kaiken yhtenäiseksi kokonaisuudeksi ja koordinoi hanketta.
- Posintra on saanut rahoituksen "Kohti ilmastotyön edelläkävijyyttä" -esiselvitykselle, jossa tarkastellaan Kilpilahden alueen toimivuutta ja vetovoimaa.
- Posintran koko henkilöstö on talven aikana osallistunut koulutukseen, jolla lisätään henkilöstön osaamista kestävästä liiketoiminnan, ilmastomuutoksen ja kiertotalouden alalla.

ELY:

- UUDELYn ympäristöohjelma valmistunut vuosille 2021-2022, painopisteenä työympäristöhankkeelle asetetut tavoitteet ja organisaation hiilijalanjäljen pienentäminen.
- Ilmastovaikutusten arviointi YVA:ssa ja alueidenkäytössä (ILTSU) hanke etenee nyt kyselyllä ELY:jen YVA-, SOVA- ja kaava-asiantuntijoille sekä käytännön työllä eri kaavojen sekä YVA- ja SOVA-hankkeiden parissa. Hiilensidonta nousee koko ajan kysymyksenä esiin sekä YVA- että kaavapuolen arvioinneissa.
- PIRELYssä on meneillään Luken hanke, jossa kehitetään kaavoittajille ym. helppokäyttöistä työkalua/laskuria alueidenkäytön hiilinielujen ja -varastojen karkeaan määrittelyyn.
- Maaliskuun lopulla julkistettu SYKE:n Ilmastovaikutusten arviointi YVAssa ja SOVAssa -raportti
- Alueidenkäytön hiilinielunäkökulmia selvittämään ollaan hakemassa UUDELYssä tukityöllistettävää

Espoo:

- UKKE-rahoituksesta saatiin rahoitus Kestävän kasvun toteutuspolun rakentamiseen. Hankkeessa kehitetään Uudenmaan digitaalisuuden ja vihreän siirtymän keskeisten kasvualojen ekosysteemejä yhdessä 100 yrityksen ja kehittäjätoimijan kanssa. Tavoitteena on varmistaa, että Espoo ja Uusimaa ovat edelläkävijöitä kokonaisvaltaisessa kestävässä kehityksessä, hiilineutraalisuuden saavuttamisessa ja talouden elpymisessä.
- Hakemus jätetty REACT-EU-hakuun Kestävän kasvun toteutusympäristön toteutuspolun rakentamiseen. Hankkeessa mukana VTT, Aalto, Omnia ja Espoo. Tarkoituksena on luoda, kehittää ja vahvistaa kolmea kehitysympäristöä, jossa mahdollistetaan vihreän siirtymän ja digitaalisuuden toteutuminen. Kaikilla alueilla on omat erikoistumisalueensa; Kerassa hiilineutraali ja älykäs rakentaminen, Otaniemessä energian ja liikenteen tutkimusympäristö ja Kiviruukissa ruokajärjestelmän ja kiertotalouden demonstraatiot.
- Uutta valtuustokautta varten uuden Kestävä Espoo -ohjelman valmistelu aloittaminen yhdessä sidosryhmien kanssa. Ohjelmalla tuetaan mm. hiilineutraali Espoo 2030 tavoitteen saavuttamista.
- Hankintojen kehittäminen kestävään ja hiilineutraaliin suuntaan työn alla
- Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä allekirjoitti loppuvuodesta 2020 Euroopan laajuisen Circular Cities Declaration -kiertotaloussitoumuksen, jonka kymmenen tavoitetta edistävät kaupungin kiertotalouden ja kestävä kehityksen toteutumista.

10. Seuraava kokous

Pidetään syksyllä.

11. Kokouksen päättäminen klo 11.30

Jakelu / x=paikalla

x Anna-Maria Rauhala, Ramboll
Mira Jarkko, Helsingin kaupunki
xSusanna Kankaanpää, Helsingin kaupunki
Tina Kristiansson, Vantaan kaupunki
Kimmo Nekkula, Vantaan kaupunki
xMarja Vuorinen, Vantaan kaupunki
Jari Viinanen, Vantaan kaupunki
xSanna Rönkkönen, Espoon kaupunki
xAnniina Helminen, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus
xTapio Reijonen, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus
xEsa Viitamo, Novago
xLeena Alihakkola, Posintra
xHeikki Aaltonen, Fortum
Anna Häyrinen, Helen
xRauno Tolonen, Helen
xHannu Laine, Vantaan energia
xIrma Karjalainen, HSY
Maaria Parry, HSY
xJuha Viholainen, HSY
Aarno Kononen, HSL
xReetta Koskela, HSL
xElina Kuusisto, Uudenmaan ELY-keskus
xArto Kärkkäinen, Uudenmaan ELY-keskus
xLiisa Nyrölä, Uudenmaan ELY-keskus
Maija Stenvall, Uudenmaan ELY-keskus
xMaria Konsin-Palva, Uudenmaan ELY-keskus
xPia Tynys, Uudenmaan liitto
xSimo Haanpää, Uudenmaan liitto
xIlona Mansikka, Uudenmaan liitto
xKaarina Rautio, Uudenmaan liitto
xSilja Aalto, Uudenmaan liitto
xIlkka Myllymäki, Uudenmaan liitto
xKaren Wik-Portin, Metsäkeskus
xAnnika Selander, Metsäkeskus
xPia-Maria Thomsen, Metsäkeskus
xJuha Niskanen, Metsäkeskus
xPerttu Anttila, Luke
xSari Karvinen, Luke